

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Arkæologens Juleaften

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Arkæologens Juleaften", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VI*, 1905-, s. 354. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-berg06tom-shoot-workid57733/facsimile.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VI

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Arkæologens Juleaften.

Saa kom Juleaften! Ikke som hjemme, med Slud, Taage og sølede Gader. Nej, det var en rigtig romersk Juleaften, med Solskin, Varme og sommerklædte fremmede paa Monte Pincio.

Det havde været lummervarmt om Formiddagen. Saa var der kommen en forfriskende Tordenbyge, og Arkæologen havde hele Eftermiddagen vandret om mellem Ruinerne paa Forum, i Kolosseet og mellem Kejserborgens Rester, hvor han havde plukket Violer, Roser og Viburner, saa frodige og friske, som var de tagne i et Drivhus. Fuld af store Syner var han vandret tilbage, havde klædt sig om, og nu sad han som Hædergæst — for han var en meget anset Arkæolog — ved Siden af Konsulen og tænkte paa at udbringe en Skaal for Rom, det mægtige, antikke Rom, som han kendte bedre end nogen anden. Der var en Feststemning i hans Sjæl, saaledes som han aldrig havde kendt den før. Rundt om ham var Væggene behængte med Guirlander af Laurbær og Myrter; Gæsterne havde Vedbendranker, dyppede i Vin, om de bankende Tindinger; Vinen perlede og funklede, snart topasgul, snart rubinrød, som var det gammel Falerner. Det hele forekom ham som et antikt Symposion. Han

syntes, at baade Bakkus og Horatius Flaccus maatte være et eller andet Sted i Salen — han kunde blot ikke se dem — og han foreslog, at man skulde lægge Barilerne paa Bordet, kranse dem med Vinløv og synge en Dithyrambe til Gudens Ære. Forslaget blev modtaget med Jubel. Barilerne, der indeholdt Gudeblod fra Marino og Frascati, blev kranse med Vedbend, lagt paa Bordene, og snart blev Stemningen bakkantisk. Ingen vidste, hvorfor eller hvor meget han drak. Da rejste han sig og udbragte Skaalen for Rom, for Mindernes Stad, for Verdens evige Herskerinde, der skulde rejse sig af sin dybe Søvn, afryste Kirkevældens Aag, og føre hele Italien til Sejr og Lykke. Han vidste ikke selv, hvorledes det var fat med ham. Han syntes, han var som besjælet af en fremmed, mægtig Aand, der talte gennem ham, snart sarkastisk skærende, snart i klingende Rytmer, der formede sig til under-skønne Vers, saaledes som han aldrig havde tænkt, det var ham muligt.

Talen var endt, Haandklap og Bravoraab lød, en Laurbærgren fra Træet blev vundet om hans Hoved; men lige som han fik den paa, øjnede han henne ved Vinduet en togaklædt Skikkelse, bar hovedet og med omhyggeligt ordnede Lokker, der ogsaa holdtes sammen af en Laurbærkrans, men af Guld. Denne Skikkelse stirrede paa ham, saa sælsomt, saa forunderligt forskende, at han følte sig betaget deraf, skønt han troede, at det hele var Løjer — det maatte jo være en af Kunstnerne, der havde draperet sig med et antikt Kostume fra det sidste Karneval. Men Skikkelsen vedblev at stirre. Forskende, alvorligt hvilede disse sorte, kloge Øjne paa ham med en Magt, der virkede som Magnetens. Han maatte hen til ham, tale med ham, vide, hvem han var, og hvorfor han stod dér. Han rejste sig og gik hen imod den fremmede. Men i

samme Øjeblik forsvandt denne bag de lange, nedhængende Gardiner, som dækkede Vinduerne.

Han blev forbavset over denne ubegribelige Forsvinden, gjorde et rask Skridt frem, slog Gardinerne til Side, men — der var ingen; kun den milde, svale Aftenbrise bølgede, svanger af Blomsterduft, ind gennem de aabne Vinduer. Han støttede sin Pande mod Vinduesposten, Blodet bankede i hans Tindinger; han kunde jo umulig have set fejl, og Skikkelsen kunde jo umulig være gaaet tværs igennem Vinduet.

Han stirrede ud i Natten og vilde ikke tro sine egne Øjne. Derude, paa den anden Side af Gaden, stod atter Skikkelsen og saa' paa ham, tavs, alvorlig, spørgende. Men Gaden var ikke Via de' Pontefici — den var langt bredere, højnede sig terrasseformig, og lige over for ham laa et Tempel af Marmor, og i dets Forhal, lænet til en af de blankt polerede Søjler, stod Skikkelsen i hvid, purpurbræmmed Toga, klart belyst af et Skær ovenfra. Han kunde tydelig se, hvorledes Lysstrålerne glimtede paa Laurbærkransens Guldblade. En underlig Klang drog frem gennem Luften. Det lød som Sørgetoner, som Veraab og Klager, blandet med Tubærnes Lyd og Klirren af Vaaben. Skikkelsen vinkede heftig, næsten truende. Han gjorde et Skridt fremad, tørnede mod Vindueskarmen, og til hans Forfærdelse veg den ud, ikke med Larm, som noget legemligt; nej, den veg, som var den gjort af et blødt, elastisk Stof, der lod sig gennemtrænge saa let som Spindelvæv. Han vidste ikke, hvorledes det hele gik til. Han faldt ikke, han svævede uden at flyve, og droges frem gennem Luften som af en usynlig Magt, indtil han stod ved Siden af den togaklædte Skikkelse.

„Følg mig!“ sagde denne og greb hans Haand.

I samme Øjeblik var det, som alt svandt for ham: hans Erindring, hans Tanker, hans Legeme.

Alt blev dernede i det dæmpede, disige Halvmørke, og som forklaret syntes han at svæve ved Siden af den lysende Skikkelse med de alvorlige Blikke.

„Hvem er du?“ hviskede han.

„Følte du ikke, at jeg talte gennem dig? Hørte du ikke mine Vers klinge paa dine Læber? Kender du ikke din Ungdoms Sanger, som saa tidt har begejstret dig?“

Han sænkede skamfuld sit Blik, og de svævede langsomt videre, indtil de standsede for at hvile paa sølvklare, mathelyste Skyer. Rom laa dybt under dem, klar som i Maaneglans.

„Se ned!“ sagde Skikkelsen, „suaert er det forbi.“

Han adlød og stirrede nedad. Hvilken sælom Forandring! Rom var ikke længere den hellige Stad med Kors, Kirker og Kupler. Alt var som fortryllet; han kendte det, og han kendte det ikke. Husene var smaa, Søjlehaller dækkede for deres Indgang, hist og her hævede sig større Templer, smykkede med forgyldte Statuer, som lyste i Maaneglansen. For Enden af en stor Plads, som han vidste, maatte være Campus Martius, øjnede han en mægtig, marmorklædt Bygning, der overstraalede alle de andre ved sin Storhed og Pragt. Forneden var den firkantet, dens skinnende Bronzefløjde vendte mod Øst, og foran disse ragede to mægtige Obelisker i Vejret, slanke som Cypresser. Men højt over dem hævede sig igen en skinnende Marmorrotunde, fra hvis talrige Nicher græske Statuer syntes at træde ud i Maaneglansen, hvis Straaler fremhævede hvert af deres Træk, hvert Foldekast, hver Bevægelse. Men over denne Rotunde rejste sig igen en mægtig Gravhøj, beplantet med Cedre og Cypresser, som kastede deres mørke Slagskygger hen over det fløjlsbløde Græs og de siksakstigende, grusbelaagte Gange, der førte op til Toppen. Her, svævende højt over det evige Rom, skuede ned paa Templer,

Paladser og Huse, stod en gylden Statue med Imperatorstaven i sin Haand. Maanestraalerne spillede klart paa Skællene i dens Brynje og legede med den lille Genius, der sad paa Hjælmen ved dens Fod. Rundt omkring den ubyre Bygning, der syntes at hæve sig saa højt, at Statuen næsten var i lige Linie med de Skyer, hvorpaa de stod, strakte sig herlige Haver, fulde af alle Østerlandets Træer, og midt gennem det hele Anlæg gik en bred Vej, dækket med Marmorfliser og prydet med Statuer, saa langt Øjet rakte. Og ad denne Vej saa' han et forunderligt Tog drage frem. Først Herolder, som med høj Røst udraabte Augustus' Navn, saa Tuba- og Lurblæsere, der fyldte Luften med dumpe Sørgetoner, saa Grædekvinder med udslagne Haar, og endelig den juliske Slægts Aner, Masker, baarne af Roms ypperste Skuespillere, som var de døde staaede op af Graven for at følge deres store Ætling til den sidste Hvile. Omhvirvlet af Fakkelerøg og Viraksos, omgivet af Riddere, Senatorer og alt, hvad Rom ejede af mægligt, saa' han Kejserliget langsomt drage fremad, baaret i en purpurfarvet Tronstol, iført Purpurtogaen og den gyldne Sejrskrans, Tegnene paa den Værdighed, han nys havde forladt. Og efter Bærestolen saa' han den juliske Slægt, Roms fornemste Nobili, og Legionerne i deres tunge, blinkende Rustninger, hver med sænkede, flortilhyllede Ørne. Og bag efter dem kom hele det store, umaadelige Rom, trængende sig Hoved ved Hoved, Fod ved Fod, og under tusindstemmede, forvirrede Raab lød det: „Ve os, ve! Fædrelandets Fader er død! Den store Augustus er steget op til de evige Guder — aldrig vi skuer ham mere!“

Og Faklerne lyste, Smiger i Tale og Vers steg til Vejrs med den osende Virak, Ligbaalet tændtes, Røgelse og Guld kastedes derpaa. Men fra Ligbaalet, fra Røgelsespanderne, fra Augurernes Altarflammer

væltede en fed, kvalm, kvælende Røg op imod dem, hyllede sig som Tordenskyer over hele Rom, udslukkende alt, slørende alt, endogsaa Sørgetonerne, der langsomt svandt i Dybet under dem.

„Saaledes ender alle Herskere!“ sagde Skikkelsen. „Lad os stige! Smigerens og Virakens Dampe er nær ved at naa os. Dem er det, som vil ødelægge Rom.“

Og han følte, at de steg, svævede opad i det lyse, uendelige Rum. Hvor højt, og hvor længe, vidste han ikke. Han følte kun, at der var noget sikkert, noget frydefuldt ved denne Stigen, og at enhver Dalen vilde volde ham Smerte. Dybt under ham taarnede Skyerne sig tættere og tættere sammen. Som uhyre Bjerge laa de, dækkende enhver Udsigt, og deres sorte Rygge tegnede sig klart, belyste af Maanestraalerne, som et forunderligt Landskab, der snart lignede et af Bølger oprørt Hav, snart den mørke Røgpine, som Vulkanen udsender, før Lavaen kommer. Det var, som om disse vældige Sky-masser i tunge Lag glødede, boblede og kogte under dem, som om alt dernede var begyndende Uvejr, medens de selv svævede i et Hav af køligt Lys med de evige Stjerner over deres Hoveder. Pludselig saas Lyn og Flammer fare ud af Skyens Sider. Jammer og Angestskrig fyldte Luften, og han følte, at en stor Stad i Nød laa dybt under hans Fødder.

„Hvad betyder disse Skrig?“ spurgte han skælvende.

„Vil du se det?“ spurgte Skikkelsen alvorligt, og uden at vente paa Svar skød den nedad. Det var som et knusende Fald mod Jorden. Nattevinden susede omkring ham, Kulden stivnede hans Lemmer, og han skreg højt i Rædsel: „Ikke dybere! Jeg dør!“

„Ingen dør, før hans Tid er omme,“ svarede Skikkelsen, „hverken Mænd eller Riger.“

Da følte han, at Farten sagtnede, just som de næsten rørte ved de sorte, blytunge Skyer. Et forfærdeligt Lyn knitrede op imod dem, og i samme Øjeblik revnede Skymassen, skiltes til alle Sider og drev bort i sære, dæmoniske Skikkelser, der tabte sig i Rummet.

„Se ned!“ bød Skikkelsen, og skønt han følte en uendelig Trang til at hæve sig op mod det straalende Lys over ham, maatte han dog adlyde Røsten. Den beherskede ham ganske.

Under ham laa Rom, det store, uhyre Kejserrom, langt større, langt prægligere, end da han sidst havde set det. Marmorpaladser kronede Palatin, Templer og Triumfbuer bølgede fra Kapitolinebjergene ned over Forum med en Skov af Søjler, og Via Appia trak sig, som en i Maaneglansen skinnende Sølvstribe med Monument ved Monument, lige ud til Albanerbjergene, hvis Marmorvillaer funkede som Sneglimt omkring Jupiteretempet paa Monte Cavo's Top. Ak, det var Gravmæle ved Gravmæle! Paa Via Appia laa Roms Storhed gemt i Sarkofager og Columbarier. Hvad der nu boede inden for dens Mure, var kun Mænd, der jamrede som Kvinder, og Kvinder, der græd som Børn. Skønt Byen laa saa stor og tilsyneladende saa rig, syntes han dog at kunne se, at Tvedragt rugede over den, skabende Undergang, beredende Fald. De gamle Templer stod lukkede. Paa de fleste saa' han, at Tagenes forgyldte Bronzedække var sløjft, saa at Maanestraalerne lyste lige ned om Altene, hvor Gudebillederne manglede eller laa sønderslagne ved deres Fod. Andre Steder var Templerne omdannede til kristne Basilikaer, hvorfra Hymner og Bønner tonede, medens blege Biskopper messede i Højkoret til Munkenes Sang. Overalt øjnede han Uro og Forvirring. Folket bølgede i store Skarer frem og tilbage gennem Gaderne. Mange ilede bevæbnede til Murene;

men de fleste skjulte sig i Husene, nedgrov deres Skatte eller ventede foran Husdøren i stum Fortvivlelse paa, hvad der skulde komme. Lige under sig øjnede han endnu Augustus' mægtige Mausoleum. Cypresserne, Cedrene og Pinierne var nu ældgamle Træer, der omsluttede det som en Skov, mod hvis mørkegrønne Løv de hvide Marmorstatuer tegnede sig dobbelt klare. Kejserstatuen funkledede endnu fra Toppen i sin gyldenblanke Rustning; men Mausoleet syntes ham ikke længer saa mægtigt, thi paa den modsatte Side af Tiberen hævede sig et cirkelrundt Bjerg af Marmor, Porfyr og Bronze. Hadrian havde overstraalet Augustus.

Men langt ude i Byens yderste Udkant mod Øst opdagede han pludselig en skinnende Strøm, der væltede sig med urolige Bølger, snart stigende, snart synkende, frem mod Byens forskansede Porte. Rustning funkledede ved Rustning, Skjold ved Skjold, Pilene suste og Sværdene sang, Stormbukkene rasede under Skjoldtagene mod Byens Steumure. Der stod paa én Gang et Kampraab og Rædselskrig over hele Rom.

„Alarich kommer!“ klang det, og i vild Flugtdreves alt, Mænd, Kvinder og Børn frem over Forum, op over Kapitolium, ned over Campus Martius, overalt fulgt af Vestgoternes sejrende Skarer. Hej! hvor de myldrede frem, plyndrende, hærgende, dræbende hver, som satte sig til Modværge, trængende ind med Mord og Brand som Lavaen, der tænder de værgeløse Hytter paa sin Vej.

Da højede de hundreaarige Cypresser og Pinier i Augustus' gamle Lund deres Kroner og sank til Jorden. Vildt saa' han Barbarerne sprænge Indgangen til de mørke Gravkamre. De Alabasters Gravurner slæbtes ud, og naar man i Stedet for det ventede Guld kun traf Cæsarernes Aske, søndersloges de mod Pjedestalerne, og Asken føg for alle

Vinde. Med Stænger og Reb halede man Statuen ned fra Gravmælets Top, og da den med et dump Drøn styrtede ned mellem de to Obelisker, endnu i Døden spærrende Indgangen til sit eget Gravkammer, veg Barbarerne forfærdede til Side. Men ude mod Øst, hvor Lavastrømmen var trængt ind gennem det gabende Hul i Murene, betegnede Luerne dens Vej. Vildere og vildere slog de ud ad Paladsernes Vinduer og Templernes Tage. Fra Højderne paa Esquillin slikkede vældige Flammer ned mod Forum, snoede sig saa atter som Slinger op gennem de trange Gyder mellem Kapitoliums Templer, luede ud gennem Portalerne og Frontespicerne, farvende det hvide Marmor med et brandrødt Skær, der foroven kronedes af tunge, begsorte Røgskyer, som i tætte Hvirvler drev af Sted for Nattevinden.

„Hæv mig, jeg kvæles!“ bad han.

Atter følte han, at Skikkelsen løftede ham opad, atter bølgede det sølvrene Lys omkring ham, og atter saa' han, hvorledes Røgen fra det brændende Rom som en tung, skysort Nat drog sig hen over Byen og skjulte den for hans Blikke.

Skikkelsen pegede nedad og sagde: „Det er ikke Røg af Virak, men Følgerne af den. Lad os hville, til disse Taager har lagt sig.“

Og Skikkelsen hævede ham op i en ætteren Luft, hvor alt hvilede i evig Ro, i evig Stilhed.

Hvor længe de saaledes svævede, vidste han ikke. Han syntes, at han havde tabt al Evne til at maale Tid og Rum, og dog var der i denne Svæven i Lysglansen en uendelig Salighed. Det var, som smeltede han sammen med Stilheden og Lyset i en Enhedsfølelse, der ikke lod sig beskrive. Skyerne under ham laa belyste af Lysglansen fra oven. De var ikke saa tunge og truende som før; men paa én Gang lød en dump, urolig Larm igennem dem.

„Lad mig ikke synke, jeg vil ikke se mere!“
bad han.

Skikkelsen bøjede sit Hoved og svarede: „Jordens
Børn maa se for at lære, selv om Kundskaben vol-
der dem Smerte.“

Han følte, at han sank, og alt som de nærmede
sig Skylaget, fortyndedes det mere og mere, indtil
det kun dækkede Byen som en Aftendis, hvorigen-
nem han tydelig kunde se alt.

Hvor forandret var nu ikke Rom! — Han vilde
næppe tro sine Øjne. Var det den samme Stad, han
havde set sidst? Overall snævre, urene, krogede
Gyder, stinkende som Ghetto; overalt Kirker og
Klostre, Kors og Klokketklang, Flokke af Præster og
Skarer af Munke, alt Marmoret forsvundet, Temp-
lerne borte, Forum et Vildnis af brudte Søjler, sam-
menstyrtede Gavle og grønnende Smaalunde, hvor
Hyrderne græssede deres Geder eller sad sladrende
i de Straahytter, de havde klinet sig mellem Søjlerne
og Templernes Celler. Esquilin og Kapitol øde, Pa-
latiuerbjerget forladt, Aventin kun Vingaarde og
Kaalmarker! Rundt omkring hævede Baronernes
Borge deres Murtinder i Vejret. Kolosseet var en
Fæstning, Titusbuen dens Forværk, og saaledes strakte
der sig gennem denne By, som sukkede under Kor-
set, Murtinde ved Murtinde, Røverborg ved Røver-
borg; men overalt tonede Klokketklang og hellige
Salmer. Der var atter Forvirring i Byen, Pesten
rasede mere end Alarichs Goter, og før Dødsenge-
lens Sværd sank de slagne, sortpittede og dækkede
med Bylder, i Gaderne og foran Klostrernes Porte,
hvor Brødrene med bortvendte Hoveder rakte dem
en Læskedrik paa lange Stænger, som de stak ud
af jærngitrede Vinduer. Og dog var der ikke Fred
i denne By, hvor Døden rasede. Med vilde Raab
og i tætte Skarer stimlede Folket atter ned mod

Campus Martius, atter ned mod den faldne Kejsers Gravmæle.

Hvo skulde have kendt det igen, saaledes som det nu saa' ud?

Træerne fældede, Obeliskerne forsvundne, den store Marmorportikus med dens forgyldte Bronzedøre forvandlet til en spidsbuet Portal med raslende Faldgitter, alentykke Porte og Rækker af Palisader, som kransede en Grav fuld af stillestaaende, stinkende Vand. Kejserstøtten og de græske Statuer var forsvundne, en truende Ringmur med Skydeskaar og Kurhuller var kommen i deres Sted, og fra det høje Portaarn, hvor harniskklædte Lanseknægte holdt Udkig, vajede Kolonnaernes Banner tungt over Borgen, der trykkede Rom og Romerne som en Mare.

Det pestslagne Folk kunde ikke udholde det længere. Gennem alle Gader og Cyder saa' han det strømme frem, et Folk i Fortvivelse, væbnet med hvad det kunde finde. Og han saa' de mægtige Kolonnaer flygte for disse sejge Arme, som førte Smedens Hammer, Tømrerens Økse og Slagterens Kniv. Skridt for Skridt blev de harniskklædte Ryttere kastede tilbage mod Borgen.

„Ned med Forræderne! Ned med Tusculanernes Venner!“ lød det fra Masserne, og Vindebroen raslede tungt i Vejret bag den sidste af de flygtende Ryttere.

Men et Folk i Vrede er ogsaa en Lavastrøm, der ikke hviler, før den har kølet sin Glød i Hævnens Bølger. Paa Baade og Broer saa' han dem styrte over mod Kolonnaernes Borg, Stormbukkene løb deres Pander mod det pariske Marmor. Svovlkranse og Begfakler slyngedes ind over Murene, og snart stod Borgen i Flamme, Murene sank, Taarnene styrtede, Brandrøgen trak sig tungt og truende op mod Himlen.

Men rundt om i Byen lyste andre Baal, mindre,

men dog mer skrækkelige end de, der fortærede de sidste Rester af Kejsrgraven. Paa Pladsen foran det gamle Minervatempel, i Ghetto og ovre mod Sankt Peter flammede Dominikanernes Marterbaal. Jøder og Kættere, Hekse og frafaldne brændtes til Kirkens Forberligelse, til Ære for Kærlighedens Gud. Røgen slog kvalm, branket, osende, under Jammerhyl og Salmetoner op under den mørke Nattehimmel, og blandede sig med Brandrøgen fra Kolonnaernes Borg. Luften var som gennemtrukken af Kirkerøgelse, Pestluft og Stank af brændte Lig.

„Forfærdeligt!“ stønnede han. „Hæv mig! Lad mig komme bort fra et Folk i Vanvid!“

„Det er Virak til Guds Ære, Rom er bleven en hellig By,“ svarede Skikkelsen. „Men denne Virak vil blive dens Fald.“

Atter løftedes han. Atter førtes han fra Jordtaagerens tunge, kvælende Dunster op i det rene Himmellys, der opfyldte Æteren som en flydende Strøm.

Han følte ny Livskraft gennemstrømme alle sine Nerver. Luften var kølig og frisk som Morgendug, og han hviskede til sin Ledsager: „Hæv mig højere! Jeg vænnes ved denne Jord under mine Fødder.“

Men Skikkelsen smilede sørgmodig, pegede ned mod den store, mørke Syndeplet, der som en svømmende Medusa snart trak sin Skyhvælvning sammen, snart atter videde den ud.

„Du er bundet til Taagelivet dernede,“ sagde den, „og ikke vant til at indaande Æterens Renhed. Hæver jeg dig højere, vil du som Ikarus styrte mod Jorden.“

De steg ikke mere; men langsomt svævede de frem gennem Himmelummet, bestandig kredsede i store Ringe om den mørke Plet i Dybet, ligesom Glenten, før den slaar ned. Da syntes han, at Taagerne blev klarere, mere gennemsigtige, og han følte, at Flugten atter begyndte at gaa nedad.

„Skaan mig!“ raabte han. „Lad mig ikke se mere af denne Jammer! Hæv mig op til Lysets og Livets evige Bolliger!“

„Dem vil du naa, naar din Tid kommer,“ svarede Skikkelsen, „men først skal du skue din egen Tid. Se nedad!“

Han forsøgte at stride imod, han vilde ikke se mere. Men atter var det, som om Skikkelsens Vilje ganske havde hans i sin Magt, saa at han nødtes til at stirre ned paa den By, der laa udbredt under hans Fødder.

Alt var igen forandret, men Synet var ham saa bekendt.

Han saa Rom ligge i Aftenglansen ganske saaledes, som han for et Par Dage siden havde set den oppe fra Laternen i Sankt Peter. Haaandværkerne og de handlende lukkede deres Boder og skyndte sig hjem fra Dagens Arbejde. Skarer af unge Abbater vandrede parvis Haand i Haand fra Kollegierne for at gaa deres Aftentur. Over Ponte S. Angelo kørte Pavens Gallavogn, og en Suite af Kardinaler fulgte efter i deres middelalderlige, rigt forgyldte Karosser med den røde Silkeparaply liggende paa Ruffet, og Klynger af skrammererede Lakajer hængende bagpaa. Ekvipagerne rullede fra Pincio. Solen sank, og Tusinder af Klokker rystede Luften med deres Malmtoner.

Natten begyndte at drage hen over den hellige Stad. I Korso var der stærk Trængsel. Romerne stod i Rækker for at se Roms adellige skønne Damer stige af deres Vogne; men de fleste af dem rullede videre, bøjede om til venstre og holdt ved en stor, graa Bygning, foran hvilken der brændte osende Talgfakler, som kastede et rødt, flakkende Skær paa de lige overfor liggende Huse.

„Hvad er det? Hvorfor stimler saa mange Mennesker ned mod Tiberen?“ spurgte han sin Ledsager.

„Se nøjere til!“ svarede denne og sænkede sig saa dybt med ham, at de næsten berørte Husenes Tage.

Da kendte han Stedet igen. Det var Kejsrgraven, Augustus' stolte Mausoleum, Kolonnaernes Borg — men hvo havde skændet den saaledes?

Nye Bygninger med flade Tage og uregelmæssige Vinduer klistrede sig op til dens nøgne Tufmure — Gravmælet saa' ud som en uhyre Brønd, der var omdannet til et Slags Arena. Nede i Bunden var der strøet Puzzuolanjord, og fra Barrieren, hvor unge Dagdrivere laa med Lorgnetten i Øjet, hævede Trinene sig i Vejret lige til den øverste Murkant. Her, trængt Hoved ved Hoved, sad en tankeløs, gabende Flok, sladrende, leende, spisende — alt efter enhvers Behag.

„Fejrer de en Fest til den store Kejsers Minde?“ spurgte han Skikkelsen, som med et halvt spottende, halvt medlidende Smil stirrede nedad, ligesom han.

„Der fejres en Fest,“ svarede denne, „og Festen er din Tid værdig. Se selv!“

I det samme hørte han en larmende Musik af Trommer og klirrende Bækkener. Døren til Gravkammerne reves op, og fire Klovnere, med Tøndebaand i Hænderne, voltigerede, smidige som Katte, hen ad Barrierens Rand, idet de tilraabte hinanden uartikulerede Lyde, som fik Gravmælet til at ryste af Skoggerlatter.

En Fanfare klang, en ny Dør til Cæsarerne's Gravhvelvinger sprang op, og en Beriderske, klædt som Bakkantinde, fo'r i ét Spring ind paa Arenaen paa Ryggen af en kulsort Hest, som under Tilraab og Piskesmæld begyndte at omkredse Cirkus. Panterkindet flagrede om hendes Skuldre, blottede de yppige Former og den bølgende Barm. Thyrsusstaven svang hun i Haanden, og medens Løbet blev mere vildt, mere rasende, tabte hun i det første Spring

Kransen, saa at de ravesorte Lokker flød som en Hestemanke om hendes Skuldre. For hvert nyt Spring, hun gjorde, knaldede Piskene, Klovnerne kvækkede, Publikum klappede rasende, ubændigt, som var det en Gladiatorkamp. Bifaldrønet rungede som en Torden ind i Gravkamrenes døde Dyb; men Skikkelsen knugede heftig hans Haand, pegede nedad og raabte spottende: „Se dér din Tid! Dér hører du hjemme!“

Og Skikkelsen slap ham. Det var, som om alt gled ud under ham, som styrtede han fra en forfærdelig svimlende Højde ned mod Jorden i knusende Fald. Han gav et højt Skrig, tog sig til Hovedet og — laa i Vinduesfordybningen bag de tiltrukne Gardiner. Salen var tom — ingen havde savnet ham.

Saaledes kan man komme af Sted, naar det er Juleaften i Rom, og naar man foreslaar at lægge Ankrene paa Bordet.